

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 378(477)

Гавеля Оксана Миколаївна
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри суспільних наук
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
e-mail:

**СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ІНТЕРІОРИЗАЦІЇ
КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ
В УМОВАХ НАЦІОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ**

У статті розглядаються сучасні стратегії управління процесами інтеріоризації культурних цінностей обдарованої особистості в умовах націотворення в Україні. Автор дослідження спирається на найкращий вітчизняний та світовий досвід, накопичений в означеній галузі. На основі проведеного соціологічного і культурологічного аналізу читачьких і музичних інтересів обдарованої особистості доводиться можливість оптимального управління процесом інтеріоризації культурних цінностей обдарованої особистості за умов врахування її індивідуальних інтересів та потреб, які мають різнобічну спрямованість.

Ключові слова: обдарована особистість, читачькі та художні інтереси і потреби, стратегії управління, інтеріоризація культурних цінностей.

Гавел Оксана Николаевна, кандидат педагогических наук, доцент, профессор кафедры общественных наук Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Стратегии управления процессами интериоризации культурных ценностей одаренной личности в условиях формирования нации в Украине

В статье рассматриваются современные стратегии управления процессами интериоризации культурных ценностей одаренной личности в условиях формирования нации в Украине. Автор исследования опирается на лучший отечественный и мировой опыт, который собран в этой сфере. На основе проведенного социологического и культурологического анализа читательских и музыкальных интересов одаренной личности доказывается возможность оптимального управления процессом интериоризации культурных ценностей одаренной личности при условии учета ее индивидуальных интересов и потребностей, которые имеют разнообразную направленность.

Ключевые слова: одаренная личность, читательские и художественные интересы и потребности, стратегии управления, интериоризация культурных ценностей.

Gavelya Oksana, PhD in Pedagogics, associate professor, professor of the social sciences the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

The strategies of the managing of the processes of the gifted person internalization of cultural values during nation-building in Ukraine

This article reviews the new management strategy processes of internalization of cultural property gifted person in terms of nation-building in Ukraine. The author of the study based on the best domestic and international experience gained in a designated area.

To define the modern strategies of management of the internalization processes of cultural properties of gifted person in terms of nation-building in Ukraine, the author of the article conducted sociological studies, which included questionnaires and oral interviews talented students in higher educational institutions of Ukraine. In this process we used the method of conversation. The sample was 2500 people. Gifted students should have not only the appropriate knowledge and information from the literature, but they also should have the specific skills of evaluation, analysis, systemizing, using their knowledge in practice. This is an integral part of such thing as reading culture.

The first category of respondents conventionally have been attributed to the "humanities." The question "What subjects do you most enjoy watching?". The 37% of respondents answered that they had liked the humanities. The second category of gifted students were the "artists." Among the 32% of respondents preferred subjects of art and artistic cycle such as piano, vocal, choral conducting, visual arts, choreography, design etc. The third category were "economists and lawyers" (the 7% of them preferred subjects of economic and the 5 % of them preferred the jurisprudential cycle), and the fourth one were "naturalists, scientists", 19% of them called subjects of science series such physics, mathematics, chemistry etc.

The 41.1% of the respondents "humanitarians", answering the questionnaire "What book edition do you prefer?" called fiction, the 17% of them called books on art, art history, the 11.1% of them named the educational one, the 7% of them named the scientific popular publications, the 5.3% of them – socio-economic literature, the 3.2% of them – religious one, the 3.1% of them – books and textbooks, the 2.6% of them – natural scientific literature, the 2% of them – philosophical, the 2.2% of them – literature on cultural studies, the 2.1% of them – political, the 1.5% of them – technical, the 0.95% of them – art literature, the 0.85% of them – psychological.

The question was "What genres and topics you prefer to book literature?" The humanists said that they are most interested in classics (14.6%), poetry (9.2%), historical novel (8.7%), realistic story (7.3%), modern fiction (6.8%). The 6.5% of respondents like adventure, 6.4% – scientific fiction and fantasy, 5.5% – the modern novel, 5% – drama, the 4.6% of respondents admired detectives. In reading the 3.7% of respondents the specialty books dominate in such spheres historical – 3.3%, 3.2% – on religious subjects, 3.1% – political stories, 2.9% – horror and mysticism, 2.5% – melodrama (female romance).

Publications on parenting are interested in the 1.2% of respondents, books about sex – 1.1%, interests (publications on gardening, housekeeping, cooking, etc.) – 1%, comedy books – 1%, astrology – 0.9%, psychology – 0.85%, esoteric – 0.65%.

The 42.2% of respondents, being classified as "artist", responding to the questionnaire "What book edition do you prefer?" called fiction, 19% – books on art, art history, 9.7% – Fine Arts, 7.2% – religious, 7.1% – psychological, 4% – philosophical, 3.2% – cultural studies, 1.8% – books and textbooks, 1.3% – literature on education, 1.2% – scientific and popular publications, 1.1% – political literature, 0.9% – socio-economic, 0.8% – natural scientific literature, 0.5% – the technical literature.

The question was "What genres and topics you prefer to book literature?" The artists responded that they are most interested in classics (24.6%) and modern prose (11.8%). Poetry is being interested in – the 9.5% of respondents, historical novel – 6.6%, the modern novel – 6.3% and 5.8% – detectives. The structure of reading the 5.5% of respondents in this category a realistic novel dominated, adventure – 5.4%, fiction and fantasy – 4.4%, book comedy – 4.2%, drama – 3.8%. Publication of the specialty are interesting for the 2.7% of respondents, historical – 2.3%, religious – 1.1%, a political novel – 1%. The 0.9% of respondents like to read horror and mysticism, 0.8% – melodrama (female romance).

Books on parenting interested in 0.7% of the respondents about sex – 0.7% interest (publications on gardening, housekeeping, cooking, etc.) – 0.6%, astrology – 0.6%, psychology – 0.5%, esoteric – 0.2%.

The 34% of respondents classified as "economists and lawyers" answers to the questionnaire "What book edition do you prefer?" called fiction, 25.7% – socio-economic, 10% – natural sciences, 9% – philosophical, 6.2% – political, 5.8% – scientific and popular publications, 3% – books and textbooks, 2.1% – religious literature, 2% – on art, art history, 1% – the literature of cultural studies, 0.5% – educational, 0.3% – technical, 0.2% – fine Arts, 0.2% – psychology.

The tastes of this group of readers by genre and theme, divided in such a way poetry – 15.7%, classics – 13.6%, drama – 10%, a historical novel – 6.7%. The 6.4% of respondents like to read horror and mysticism, 5.5% – modern prose, 4.1% – a realistic story, 4.8% – scientific fiction and fantasy, 4.6% – detectives, 3.5% – adventures. The books on specialty preferred the 3.5% of respondents, comedy genre – 3.4%, a historical novel – 3.1%, political – 2.7%. The religious topics of interest of the 3% of the respondents, 1.4% prefer the modern novel, 1.3% – melodrama (female romance).

Books about sex are interesting for 2%, the education of children – 1.2%. Books of interest – 1%, astrology – 0.1%, psychology – 2%, esoteric – 0.4%.

The 49.6% respondents – "naturalists, scientists" among the priorities of book editions called natural-scientific literature, 11.7% – artistic, 9.5% – technical, 7.1% – books and textbooks, 5.1% – political literature, 5% – popular science, 2.8% – philosophical, 2.3% – books on art, art history, 2% – education, 1.9% – socioeconomic, 1.1% – religious, 0.8% – the literature of cultural studies, 0.6% – the literature of the fine arts, 0.5% – psychology.

As for genres and themes of books, the most popular among the readers of this book are in the category of specialty – the 39.7% of respondents, historical – 8.3%, classics – 7.4%, poetry – 5.2%, a historical novel – 5.1%, realistic story – 4.7%, political novel – 4.1%, modern prose – 3.7%. The 3.4% of respondents like adventure, 3.3% – scientific fiction and fantasy, 2.4% prefer the modern novel, 2.2% – drama, 2.1% – the publication of comedy, 2% – astrology, 1.7% – psychology, 1.4% – detective, 1.1% – religious subjects, 0.9% – horror and mysticism, 0.5% – melodrama (female romance).

Publication of parenting are interesting for 0.4%, a book about sex – 0.2% interest publications – 0.2%.

The author of the article also carried out the sociological and cultural analysis of the interests and priorities of the gifted person in the field of music. The 32% of respondents preferred the subjects of art and artistic cycle such as piano, vocal, choral conducting, visual arts, choreography, design, etc. On the basis of which they were classified as "artists." The largest number of respondents preferred piano and symphonic art (55, 8%). The second of the most popular with respondents artists is vocal art (22, 1%). On third place on the popularity of the respondents is choral art (15, 3%).

The author proved the possibility of optimal control of the process of internalization of cultural properties gifted person in conditions amounting personal interests and needs that have the diverse orientation.

Keywords: gifted person, reading and artistic interests and needs, strategies of the management, internalization of cultural values.

Обдарована особистість містить у собі невичерпний інтелектуальний, духовний та творчий потенціал країни й потребує від держави особливого захисту та створення умов для розвитку її творчих здібностей, а також оптимального управління процесами інтеріоризації культурних цінностей. У світовій практиці існують досить успішні стратегії, спрямовані на оптимальне управління розвитком творчих здібностей обдарованої особистості. Їх аналіз, узагальнення та подальший розвиток визначає актуальність означеного дослідження.

Для здійснення професійно-творчої підготовки на початку XIX ст. Комісією Конгресу США було запропоновано застосовувати в процесі навчання можливості Інтернету [2]. У доповіді Всесвітнього банку за 2003 р. йшлося про необхідність сприяння розвитку в усіх країнах світу суспільств, що базуються на знаннях.

На I Міжнародній конференції, що проходила у м. Самара 1–3 жовтня 2000 р., з метою підтримки обдарованої особистості, її учасниками було розроблено концепцію, що визначила стратегію оптимального управління розвитком наукових здібностей обдарованої особистості в інформаційному суспільстві [3].

У 2003 р. російськими вченими С. Пиявським, В. Кагерманьяном, Н. Марковою було визначено систему пошуку, розвитку, підтримки і професійно-творчої підготовки обдарованої молоді та закріплення її в регіональній інфраструктурі науково-дослідницької діяльності [4]. Зокрема, С. Пиявський звернув особливу увагу на активний розвиток молодіжного інтернет-товариства вищих навчальних закладів, що сприяє оптимальному розвитку творчих здібностей обдарованої особистості в умовах інформаційного суспільства [5].

У 2005 р. російським вченим Т. Ібрагімовим розроблено експертну систему розвитку наукових здібностей молодих дослідників [1]. У 2008 р. творчим колективом українських дослідників (у рамках роботи Всеукраїнської молодіжної громадської організації "Спілка обдарованої молоді") було здійснено оцінку сучасного стану та розповсюдження перспективного досвіду роботи з обдарованою молоддю в регіонах України [7].

З метою визначення сучасних стратегій управління процесами інтеріоризації культурних цінностей обдарованої особистості в умовах націотворення в Україні нами було проведено соціологічне дослідження, що увібрало анкетування та усне опитування талановитої студентської молоді у вищих навчальних закладах України. У процесі роботи також активно застосовувався метод бесіди. Такий методологічний підхід уможливив здійснення дослідження читацьких інтересів студентської молоді, виявлення особистого ставлення респондентів до національних і загальнолюдських цінностей, відстеження тенденцій, які свідчать про трансформацію культурних цінностей обдарованої особистості.

В анкетуванні та бесідах брали участь обдаровані студенти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного університету культури і мистецтв, Київського приватного інституту екранних мистецтв, Київського університету ринкових відносин, Київського славістичного університету, Української академії бізнесу та підприємництва, Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", Київського національного університету технологій та дизайну, Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, Київського національного університету театру, кіно, телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва, Київського інституту музики імені Р. М. Глієра, Київського обласного училища культури, Артемівського музичного училища імені І. Караб'яца, Держинського, Маріупольського та Херсонського музичних училищ, Северодонецького обласного музичного училища імені С. С. Прокоф'єва, Ніжинського училища культури і мистецтв імені Марії Заньковецької, Чернівецького обласного училища мистецтв імені С. Воробкевича, Запорізького музичного училища імені П. І. Майбороди, Луганського обласного коледжу культури і мистецтв. Вибірка склала 2500 осіб.

Обдарована студентська молодь має володіти не тільки відповідним обсягом знань та інформації з літератури, а й певними навичками з її оцінки, аналізу, систематизації, вмінням застосовувати знання з прочитаного на практиці. Все це є невід'ємною складовою такого об'ємного поняття як читацька культура.

Питання анкети були впорядковані так, щоб одержати з відповідей дані про читацькі інтереси, світогляд, смаки та потреби молодих людей, їхнє прагнення до участі у літературній діяльності. У ході бесід складалося чіткіше уявлення про рівень читацької культури досліджуваних нами респондентів. Нагромадження соціологічних даних, що стосуються читацьких інтересів обдарованої молоді у галузі світової та національної літератури, спрямовувалось на здійснення теоретико-методологічного аналізу структури їхніх власних культурних інтересів, потреб та цінностей.

Для виявлення серед студентської молоді категорії обдарованих респондентів, які в подальшому дослідженні мали скласти основу соціологічних страт, нами проводилося вибіркове тестування

студентської молоді, що навчається у вищих навчальних закладах України. Варто зазначити, що на сьогодні у світовій практиці психологи поділяють учнівську та студентську молодь на чотири категорії, відповідно до її розумових здібностей (коефіцієнт інтелекту – IQ). Відповідно до таких вимог, обдаровані студенти визначалися нами за високими показниками рівня IQ – 110 балів і вище. До категорії обдарованих студентів було віднесено незвичайних (120–139 IQ) і особливо обдарованих (140 і більше IQ).

У дослідженні також враховувалося, що обдарованою чи талановитою можна вважати молодь, яка, за оцінкою досвідчених спеціалістів, у міру видатних здібностей демонструє високі досягнення в одній чи кількох сферах: інтелектуальній, академічній; творчого чи продуктивного мислення, спілкування й лідерства, художній діяльності, сфері руху. Зважаючи на це, у вибіркового дослідженні за основу також бралися оцінки кураторів окремих студентських груп. Їм надавалося право визначити тих обдарованих студентів, які мають високі показники академічної успішності, значні досягнення із обраної ними спеціальності, є лауреатами та переможцями різноманітних творчих і наукових конкурсів тощо.

Водночас автор статті виходила з того, що обдарована особистість має випереджувальні темпи психічного розвитку, що дає їй змогу вибірково й активно взаємодіяти зі світом культури, здійснюючи на нього перетворюючий вплив. Враховуючи цей факт, важливе місце у дослідженні відведено вивченню творчого доробку тих студентів, які мають досвід самостійної літературної діяльності.

Вивчення читацьких інтересів обдарованої студентської молоді відбувалося із залученням різних категорій респондентів відповідно до основних напрямів діяльності вищих навчальних закладів, у яких вони навчаються.

Першу категорію опитуваних умовно було віднесено до "гуманітаріїв". На запитання "Які предмети Вам найбільше подобаються?" 37% респондентів відповіли, що гуманітарні. Друга категорія обдарованих студентів – "митці". Серед цих респондентів 32% віддали перевагу предметам художньо-мистецького циклу, таким як фортепіано, вокал, хорове диригування, образотворче мистецтво, хореографія, дизайн тощо. Третю категорію становили "економісти та правознавці" (серед них 7% віддали перевагу предметам економічного і 5% правознавчого циклу), а четверту категорію – "природники-науковці", 19% яких назвали предмети природничо-наукового циклу: фізика, математика, хімія тощо.

41,1% респондентів-"гуманітаріїв", відповідаючи на запитання анкети "Яким книжковим виданням Ви віддасте перевагу?", назвали художню літературу, 17% – літературу з мистецтва, мистецтвознавства, 11,1% – з освіти, 7% – науково-популярні видання, 5,3% – соціально-економічну літературу, 3,2% – релігійну, 3,1% – підручники та навчальну літературу, 2,6% – природничо-наукову літературу, 2% – філософську, 2,2% – літературу з культурології, 2,1% – політичну, 1,5% – технічну, 0,95% – літературу з образотворчого мистецтва, 0,85% – з психології.

На запитання "Яким жанрам та тематиці Ви віддасте перевагу у книжковій літературі?" "гуманітаріїв" відповіли, що їх найбільше цікавить класика (14,6%), поезія (9,2%), історичний роман (8,7%), реалістична повість (7,3%), сучасна проза (6,8%). 6,5% респондентів люблять пригоди, 6,4% – фантастику та фентезі, 5,5% – віддають перевагу сучасному роману, 5% – драматургії, 4,6% респондентів захоплюються детективами. У читанні 3,7% респондентів домінують книги зі спеціальності, історичні – у 3,3%, у 3,2% – на релігійну тематику, 3,1% люблять читати політичні романи, 2,9% респондентів – жахи і містику, 2,5% – мелодраму (жіночий роман).

Виданнями з виховання дітей цікавляться 1,2% респондентів, книгами про секс – 1,1%, за інтересами (видання з садівництва, домоводства, кулінарії тощо) – 1%, книгами комедійного жанру – 1%, з астрології – 0,9%, з психології – 0,85%, з езотерики – 0,65%.

42,2% опитуваних, віднесених до категорії "митці", відповідаючи на запитання анкети "Яким книжковим виданням Ви віддасте перевагу?", назвали художню літературу, 19% – літературу з мистецтва, мистецтвознавства, 9,7% – з образотворчого мистецтва, 7,2% – релігійну, 7,1% – з психології, 4% – філософську, 3,2% – з культурології, 1,8% – підручники та навчальну літературу, 1,3% – літературу з освіти, 1,2% – науково-популярні видання, 1,1% – політичну літературу, 0,9% – соціально-економічну, 0,8% – природничо-наукову літературу, 0,5% – технічну літературу.

На запитання "Яким жанрам та тематиці Ви віддасте перевагу у книжковій літературі?" "митці" відповіли, що їх найбільше цікавить класика (24,6%) та сучасна проза (11,8%). Поезією захоплюються 9,5% респондентів, історичним романом – 6,6%, сучасним романом – 6,3%, а 5,8% – детективами. У структурі читання 5,5% цієї категорії респондентів домінує реалістична повість, пригоди – у 5,4%, фантастика та фентезі – 4,4%, книги комедійного жанру – 4,2%, драматургія – 3,8%. Видання із спеціальності цікавлять 2,7% респондентів, історичні – 2,3%, релігійні – 1,1%, політичний роман – 1%. 0,9% опитуваних люблять читати жахи і містику, 0,8% – мелодраму (жіночий роман).

Книгами з виховання дітей цікавляться 0,7% респондентів, про секс – 0,7%, за інтересами (видання з садівництва, домоводства, кулінарії тощо) – 0,6%, з астрології – 0,6%, з психології – 0,5%, з езотерики – 0,2%.

34% респондентів, віднесених до категорії "економісти та правознавці", відповідаючи на запитання анкети "Яким книжковим виданням Ви віддаєте перевагу?", назвали художню літературу, 25,7% – соціально-економічну, 10% – природничо-наукову, 9% – філософську, 6,2% – політичну, 5,8% – науково-популярні видання, 3% – підручники та навчальну літературу, 2,1% – релігійну літературу, 2% – з мистецтва, мистецтвознавства, 1% – літературу з культурології, 0,5% – з освіти, 0,3% – технічну, 0,2% – з образотворчого мистецтва, 0,2% – з психології.

А ось як розділилися смаки цієї групи читачів за жанрами та тематикою: найбільше цікавить поезія – 15,7%, класика – 13,6%, драматургія – 10%, історичний роман – 6,7%. 6,4% респондентів люблять читати жахи і містику, 5,5% – сучасну прозу, 4,1% – реалістичну повість, 4,8% захоплюються фантастикою та фентезі, 4,6% – детективами, 3,5% – пригодами. Книгам зі спеціальності віддають перевагу 3,5% респондентів, комедійному жанру – 3,4%, історичному роману – 3,1%, політичному – 2,7%. Релігійна тематика цікавить 3% опитуваних, 1,4% віддають перевагу сучасному роману, 1,3% – мелодрамі (жіночий роман).

Книгами про секс цікавиться 2% респондентів, з виховання дітей – 1,2%. Книгами за інтересами – 1%, з астрології – 0,1%, з психології – 2%, езотерики – 0,4%. 49,6% респондентів "природників-науковців" серед пріоритетних книжкових видань назвали природничо-наукову літературу, 11,7% – художню, 9,5% – технічну, 7,1% – підручники та навчальну літературу, 5,1% – політичну літературу, 5% – науково-популярну, 2,8% – філософську, 2,3% – літературу з мистецтва, мистецтвознавства, 2% – з освіти, 1,9% – соціально-економічну, 1,1% – релігійну, 0,8% – літературу з культурології, 0,6% – літературу з образотворчого мистецтва, 0,5% – із психології.

Щодо жанрів та тематики книжкової продукції найбільшою популярністю у читачів цієї категорії користуються книги із спеціальності – 39,7% респондентів, історичні – 8,3%, класика – 7,4%, поезія – 5,2%, історичний роман – 5,1%, реалістична повість – 4,7%, політичний роман – 4,1%, сучасна проза – 3,7%. 3,4% опитуваних люблять пригоди, 3,3% – фантастику та фентезі, 2,4% віддають перевагу сучасному роману, 2,2% – драматургії, 2,1% – виданням комедійного жанру, 2% – з астрології, 1,7% – з психології, 1,4% захоплюються детективами, 1,1% – релігійною тематикою, 0,9% респондентів люблять читати жахи і містику, 0,5% – мелодраму (жіночий роман).

Виданнями з виховання дітей цікавиться 0,4%, книгами про секс – 0,2%, виданнями за інтересами – 0,2%.

Автором статті також було здійснено культурологічний аналіз інтересів та пріоритетів обдарованої особистості в галузі музичного мистецтва. 32% респондентів віддали перевагу предметам художньо-мистецького циклу, таким як фортепіано, вокал, хорове диригування, образотворче мистецтво, хореографія, дизайн тощо, на основі чого їх було віднесено до категорії "митців". В результаті вивчення їхньої думки, ми виявили види музичного мистецтва та твори, котрі користуються найбільшою популярністю в художньо і творчо обдарованої особистості.

Найбільша кількість респондентів "митців" перевагу віддають фортепіанному та симфонічному мистецтву (55, 8%). Серед улюблених музичних творів: 1-й Концерт для ф-но і Симфонія № 6 та "Пори року" П.І. Чайковського; 1-й Концерт для ф-но з оркестром, "Ноктюрн", Вальси Ф. Шопена; "Рондо" К. Вебера; "Сюїта в старовинному стилі" А. Шнітке; "Менует" Ф. Шуберта; Концерт G-dur I ч. А. Вівальді; "Лебідь" К. Сен-Санса; Вальс з опери "Євгеній Онегін" П.І. Чайковського; "Рожева пантера" Г. Манчіні; "Плясова" В. Шебаліна; "Серенада" Й. Гайдна; Танок із шаблями з балету "Гаяне" А. Хачатуряна; Рондо з сюїти № 2 Й.-С. Баха; "Блискуче алегро" ор. 92 Ф. Мендельсона; "Канкан" М. Скорик; Соната № 6 A-dur для скрипки та фортепіано, "До Елізи", Симфонія № 5 "Патетична соната" Л. Бетховена; 2-й концерт для ф-но з оркестром С. Рахманінова; "Сюїта Пер Гюнт" Е. Грига; "Казки Вінського лісу" І. Штрауса; Симфонія № 40, Сонати В.-А. Моцарта; Вальс до драми М. Лермонтова "Маскарад" А. Хачатуряна; Вальс і романс з музичних ілюстрацій "Заметіль" Г. Свиридова; "Пассакалія" Г.-Ф. Генделя.

На другому місці за популярністю у респондентів-митців стоїть вокальне мистецтво (22, 1 %). Найчастіше серед улюбленої музики українських естрадних композиторів називають: А. Злотника, С. Сабадаша, П. Майбороди, А. Білаша, Т. Петриненка. Серед улюблених виконавців сучасної української естради та народних українських пісень найчастіше за все називають імена: П. Зіброва, А. Пономарьова, А. Лорак, Р. Кириченко, Н. Гнатюка, Н. Матвієнко, А. Матвієнко, Т. Повалій, В. Меладзе, Альошу, вокальний дует Потапа і Насті Каменських, а серед улюблених зарубіжних вокалістів – О. Газманова, Г. Лепса, Валерію, А. Пугачову, С. Трофімова, С. Михайлова, М. Басков, Ю. Антонова,

Н. Бабкіну, Ф. Кіркорова, Д. Білана, С. Лазарева, Е. Піаф, М. Мат'є, М. Джексона, Г. Робіна, П. Кемп-белл-Лайонса.

Респонденти віддали перевагу таким українським естрадним колективам: групі "Скрябін", групі "ТІК" ("Тверезість і культура"), рок-групі "Гайдамаки", вокальному квартету "Гетьман" (Ансамбль МВС України), групі "Мозок Інтертеймент", групі "Океан Ельзи", рок-групі "Воплі Видоплясова" ("ВВ"), хіп-хоп групі "Танок На Майдані Конго" ("ТНМ Конго"), групі "Тартак".

Українським респондентам серед зарубіжних естрадних колективів найбільше подобаються: рок-група "ДДТ" (Росія), група "А`студіо" (A`Studio) (Росія), рок-група "Машина часу" (Росія), група "Любе" (Росія), рок-група "Бі-2" (Росія); рок-група "Ляпіс Трубецької" (Білорусія); рок-група "Scorpions" (Німеччина).

Серед улюблених вокальних творів "митці" найчастіше називають класичні: "В річці біжить гуркітливий вал" К. Вільбоа; Дует Одарки і Карася з опери "Запорожець за Дунаєм" А. Гулака-Артемовського; "Summertime" з опери "Поргі і біс" Дж. Гершвіна; "Якщо любиш" Дж. Перголезі, С. Уколов; Аріозо Наталки з опери "Русалка" А. Даргомижського; "Іспанське болеро" Чіаро; "Епіталама Гіменею" з опери "Нерон" А. Рубінштейна; "Пісня про щастя" І. Шамо, Д. Луценка; "Ти не співай, душа дівиця" А. Варламова; "Пісенька Забави" з опери "Добриня Микитич" А. Гречанинова; арія Фігаро "Non piu' andrai..." з опери "Весілля Фігаро" В.-А. Моцарта; арія "Let bright the Seraphim" з ораторії "Самсон" Г.-Ф. Генделя; "Застольна пісня" з опери "Травіата" Дж. Верді; "Хабанера" і "Циганська пісня" з опери "Кармен" Ж. Бізе; арія "Nun wird mein liebster Brautigam" (Наречений небесний в світ іде...) з "Різвняної ораторії" Й.-С. Баха; "Монолог Богдана" з опери "Богдан Хмельницький" К. Данькевича; арія "Відкрилася душа" з опери "Самсон і Даліла" К. Сен-Санса; "Каватина Людмили" з опери "Руслан і Людмила" і "Арія Сусаніна" з опери "Життя за Царя" М. Глинки; "Пісня Наталки" з опери "Наталка-Полтавка" Н. Лисенка; Аріозо Ленського ("Я люблю вас..."), з опери "Євгеній Онегін", арія Роберта ("Хто може зрівнятись з Матильдою моєю..") з опери "Іоланта" П. Чайковського; "Балада Мендоса" з опери "Доротея" Т. Хреннікова.

Респонденти віддають перевагу народному і естрадному вокалу: українським народним піснями: "Черевички", "Місяць на небі", "Червона калина"; "Мавка і Лукаш" В. Брульова; "Глорія тобі" Л. Бернштайна; "Шербурські парасольки" (фр. "Les Parapluies de Cherbourg"); з музичної мелодрами: Ж. Демі на муз. М. Леграна; "Піднімися над марнотою" муз. А. Пугачової, сл. І. Резника; "Білої акації грона духмяні" муз. В. Баснера, сл. М. Магусовського до фільму "Дні Турбіних"; "Хай буде світ чудовий" О. Сидорова; "Старий рояль" М. Мінкова; "Летиться музика" В. Добриніна; "Мамина вишня" муз. А. Пашкевич, сл. Д. Луценка; "Україна" муз. і сл. Т. Петриненка; "Малиновий дзвін" муз. А. Морозова, сл. А. Поперечного.

На третьому місці за популярністю у респондентів стоїть хорове мистецтво (15, 3%). Серед улюблених хорових колективів: музичний колектив "Хор Турецького" (Росія), камерний хоровий колектив "Київ" (Україна), камерний хоровий колектив "Хрещатик" (Україна), Київський дитячий хор "Щедрик" (Україна), хорова капела хлопчиків та юнаків "Дзвоник", Камерний хор "Кредо" (Україна), Капела "Думка" (Україна), чоловічий хор "Елеса" (Грузія), Хор Донських козаків (Росія), Академічний великий хор "Майстри хорового співу" (Росія), чоловічий і дитячий хор Московської хорової академії.

Респонденти називають серед улюблених хорових і симфонічних творів полотна українських і російських класиків: "Недільний канон", "Хваліте Господа з небес" муз. Н. Ділецького, "Літургія" муз. М. Леонтовича, кантата "Іван Гус" муз. М. Лисенка, сл. Т. Шевченка, "Б'ють пороги" муз. К. Стеценка, сл. І. Франка, ораторія "Дума про дівку-бранку Марусю Богуславку" муз. М. Вериковського, кантата-симфонія "Кавказ" муз. С. Людкевича, сл. Т. Шевченка, кантата "Заповіт" муз. Б. Лятошинського, сл. Т. Шевченка, "Весна" С. Рахманінова, "Іоан Дамаскін" С. Танєєва, "Реквієм" А. Шнітке, "Курські пісні" Г. Свиридова, "Псалом" Е. Станковича, "Літургія", "Золотослов", "Французькі фрески" Л. Дичко, "Молитва за Україну" М. Лисенка; "Колискова" Б. Лятошинського; "Весняні води" С. Рахманінова; хор "Це була тиха ніч" муз. К. Стеценка, сл. Л. Українки; кантата "Радуйся нива не полита" муз. М. Лисенка, сл. Т. Шевченка; хорові твори "Зашуміла ліщинонька" і "Ой зійшла зоря" М. Леонтовича, українська народна пісня "Іди, іди, дождик!" в обробці Є. Ляшенка; хоровий твір "Стелися, барвінок" Г. Давидовського.

Серед улюбленої зарубіжної хорової музики: Хорал з духовної кантати № 147 "Ісус – моя радість" Й.-С. Баха; Кантата "Глорія" І ч. А. Вівальді, "Ave Maria" Дж. Качіні, "Agnus Dei" Ж. Бізе, "Dignate" Г.-Ф. Генделя, "Ніч" Ш. Гуно.

У виконанні дитячих хорових колективів респондентам особливо полюбилася такі твори: опери-казки: "Коза-дерева" М. Лисенка, "Конячка Кузя" Ю. Леонтовича, "В країні музичних чаклунів" Ю. Адлера, мюзикл "Ку-ку-рі-ку!" Н. Карш, фольк-сцени з використанням народних пісень різних регіонів України ("Зима" та "Весна"), а також дуети з опер, дитячі естрадні пісні, джазові композиції.

Респондентами-митцями називаються найкращі зразки західноєвропейської світової класичної та сучасної вокально-симфонічної музики: "Пристрасті за Матвієм", "Магніфікат" Й. Баха, "Глорія" А. Вівальді, опера "Орфей і Евридика" К. Глюка, ораторії "Творення світу" та "Пори року" Й. Гайдна, "Стабат Матер" Дж. Росіні, Симфонія № 9 і "Святкова меса" Л. Бетховена, кантата "Сім слів Ісуса на Хресті" С. Франка, "Всенощне бдіння" С. Рахманінова, Симфонія № 13 Д. Шостаковича, Меса до мажор В. Моцарта.

На четвертому місці за пріоритетами респондентів стоїть духове інструментальне мистецтво (10,1%). Серед улюблених творів респонденти називають: "Канон" (для двох кларнетів) А. Лядова; "Колискова" (для 2 труб) К. Данькевича; П'єса Твір. 98, № 4 (для труби і валторни) А. Стеценка; "Танок сніжинок з балету "Лісна пісня" (для 2-х кларнетів) М. Скорульського; "Не лише той, хто знав" (романс для корнета і баритона) П. Чайковського; "Застольна пісня з опери "Травіата" (для двох валторн, тромбона і труби) Дж. Верді; "Рапсодія у стилі блюз" (труба) Дж. Гершвіна; "Концертштюк № 2, I ч. (кларнет) Ф. Мендельсона, "Бравурний гопак" А. Міюлера (ксилофон); Соната I ч. (кларнет) Ф. Пуленка; "Вальс" (флейта) Б. Годара.

Художньо і творчо обдаровані респонденти особливо відзначили шедевр Моріса Равеля "Болеро" (1928), котрий підштовхнув багатьох музикантів і композиторів до різноманітних його прочитань, аранжувань та обробок. У бесідах з респондентами, які захоплюються інструментальною музикою, з'ясувалося, що лише за останні десять років нинішнього століття, з'явилися варіації: в Арво Пярта ("Реквієм про мрію & Болеро Равеля), в Сергія Дягілева (Вокально-хореографічна поема на музику М. Равеля для сопрано, тенора і секстету контрабасів (2006)), у дніпропетровського композитора О. Нежигая симфонічний твір "Болеро. Експеримент. Равель-Нежигай" (2009-2010). Обдаровані музиканти вважають, що О. Нежигай прочитує Моріса Равеля надзвичайно уважно, а водночас неочікувано, вносячи в геніальну музику свій свіжий погляд. Отже, під час інтеріоризації обдарованими особистостями шедеврів музичного мистецтва виявляються характерні трансформації, властиві сучасним інструментальним обробкам: від класики до джаз-року.

Результати соціологічного дослідження дають змогу зробити висновок про можливість оптимального управління розвитком творчих здібностей обдарованої особистості та процесом інтеріоризації культурних цінностей за умови врахування її індивідуальних інтересів та потреб, які мають різнобічну спрямованість.

Література

1. Ибрагимов Т. М. Экспертная система развития научных способностей молодых исследователей / Т. М. Ибрагимов / Математическое моделирование информационных процессов и систем в науке, технике и образовании : межвуз. Сб. науч. Тр. – Самара, 2005. – С. 200-202.
2. Мощь Интернета для обучения / Доклад Комиссии Конгресса США, 2000 г. = The power of the Internet for learning: moving from promise to practice, Report of the Web-based Education Commission. – Washington DC, December 2000.
3. Одаренность: рабочая концепция / Материалы I Международной конференции (Самара 1–3 октября, 2000.). – М., 2002. – С. 143-150.
4. Пиявский С. А. Система поиска, развития, поддержки и профессионально-творческой подготовки одаренной молодежи и закрепления ее в региональной инфраструктуре научно-исследовательской деятельности / С. А. Пиявский, В.С. Кагерманьян, Н. А. Маркова / Аналитические обзоры по основным направлениям развития высшего образования. – Вып. 9. – М., 2003. – 60 с.
5. Пиявский С.А. Вузовское молодежное интернет-сообщество /Пиявский С.А. // Вестник высшей школы. – 2003. – № 8. – С. 24-29.
6. Пиявский С.А. Стратегия оптимального управления развитием научных способностей в информационном обществе, Одаренность: рабочая концепция / Пиявский С.А. // Материалы I Международной конференции (Самара, 1-3 октября. – 2000.). – М., 2002. – С. 143-150.
7. Терепиций С. О. Обдарована молодь України: оцінка сучасного стану та поширення перспективного досвіду роботи з обдарованою молоддю в регіонах України / Терепиций С.О. [та ін.]. – К. : ВМГО "Союз обдарованої молоді", 2008. – 155 с.

References

1. Ibragimov T.M. Expert system development of scientific skills of young researchers / T.M. Ibragimov / Mathematical modeling of information systems and processes in science, technology and education: Hi. Coll. scientific. Tr. – Samara, 2005. – P. 200-202.
2. The power of the Internet for learning / Report of the Commission of the US Congress, 2000 = The power of the Internet for learning: moving from promise to practice, Report of the Web-based Education Commission. – Washington DC, December 2000.

3. Talent: Working concept / Proceedings of the I International Conference (Samara 1-3 October, 2000). – М., 2002. – p. 143-150.
4. Piyavskii S.A. Search system, development, support and vocational training of creative and talented youth to consolidate its regional infrastructure research activities / S.A. Piyavskii, V.S. Kagermanyam, N. Markov / Analytical reviews in key areas of higher education. – Vol. 9. – М., 2003. – 60 p.
5. Piyavskii S.A. Undergraduate youth online community / Herald of high school. – 2003. – № 8. – P. 24-29.
6. Piyavskii S.A. Optimal control strategy development of scientific skills in the information society, the gifted: working concept / Proceedings of the I International Conference (Samara, October 1-3. – 2000). – М., 2002. – p. 143-150.
7. Terepyschuy SA Gifted Youth of Ukraine: assessment of the current state and the spread of long-term experience with talented young people in the regions of Ukraine / SO Terepyschuy [et al.]. – К: YPO "Union Gifted Youth", 2008. – 155 p.

УДК 130.2

Колесник Елена Сергіївна
кандидат філософських наук, доцент,
докторант кафедри теоретичної, прикладної
культурології і музикознавства
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтва
e-mail: kirill_bryl@mail.ru

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ФАКТІВ ЗОВНІШНЬОГО ДОСВІДУ

Суть художньої інтерпретації зовнішнього досвіду полягає в перетворенні фактів і подій – повсякденних або історичних – в художні образи. Вся множина пов'язаних з цим тем може бути орієнтовно класифікована за приналежністю до одного з трьох концентричних кругів: людина, суспільство, світ. Специфіка інтерпретації такої трансісторичної макро-теми визначається індивідуальністю автора і культурною парадигмою, яку він представляє. Культургерменевтичний підхід дає змогу врахувати цей контекст і адекватніше оцінити як конкретний витвір мистецтва, так і ті тенденції, які в ньому проявляються.

Ключові слова: мистецтво, культурологічна герменевтика, досвід, художня інтерпретація.

Колесник Елена Сергеевна, кандидат философских наук, доцент, докторант кафедры теоретической, прикладной культурологии и музыковедения Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Художественная интерпретация фактов внешнего опыта

Сущность художественной интерпретации внешнего опыта состоит в превращении фактов и событий – повседневных или исторических – в художественные образы. Все множество связанных с этим тем может быть ориентировочно классифицировано по принадлежности к одному из трех концентрических кругов: человек, общество, мир. Специфика интерпретации такой трансісторической макро-темы определяется индивидуальностью автора и культурной парадигмой, которую он представляет. Культургерменевтический подход позволяет учесть этот контекст и более адекватно оценить как конкретное произведение искусства, так и те тенденции, которые в нем проявляются.

Ключевые слова: искусство, культурологическая герменевтика, опыт, художественная интерпретация.

Kolesnyk Olena, PhD in Philosophy, associate professor, doctoral-student, the theoretical and applied study of culture and music studies chair, National academy of managerial staff of culture and art

The artistic interpretation of the "outer" experience facts

The essence of the artistic interpretation of the "outer" (as an opposite to inner) experience is the process of turning facts and events, whether mundane or historical, into artistic images. All the variety of themes can be roughly classified as belonging to one of the three concentric circles: human being, society and the world. The specifics of interpretation of such trans-historical macro-themes are defined by the individuality of the author and the cultural paradigm he/she represents. The culturological-hermeneutic approach allows to take this context into consideration and thus more adequately evaluate a specific work of art and a certain tendencies that manifest themselves in it.

The experience – whether personal or cultural – is one of the most immediate sources of the artistic creation. The concrete facts are interpreted by the author in accordance to the personal world outlook and to the world picture, typical for a certain cultural paradigm. It should be noted, that an author can be either more or less typical representative of such paradigm, or an agent of its shifting.

The first of the transcultural themes is the representation of a human being. There are two main approaches to it. In the first case, we see a generalized form of a human being as opposed to other creatures, or as a representative of a certain group. In the first case author aimed at showing the unique personality.